

A SERTÉS HÚSVIZSGÁLATA SERTÉSEKRE MÉRGEZŐ NÖVÉNYEK

ÁCSNÉ KOVACSICS LORÉNA, BÚZA LÁSZLÓ, GYETVAI BÉLA, HOLLÓ-SZABÓ PÉTER, JÓZWIAK ÁKOS, KOLOZSVÁRI TÍMEA, KUNSÁGI ZOLTÁN, MARTON ZSÓFIA, RADÁCSY KATALIN, SRÉTERNÉ LANCZ ZSUZSANNA, SZENTGYÖRGYI MÁRIA, STEINERNÉ BERTALAN GABRIELLA, ZOLTAI ANNA

MGSZHK ÉLELMISZER- ÉS TAKARMÁNYBIZTONSÁGI IGAZGATÓSÁG

2008. július 1-5.

III. Erdélyi Hallgatói Tábor,
Zetelaka

Mérgezés

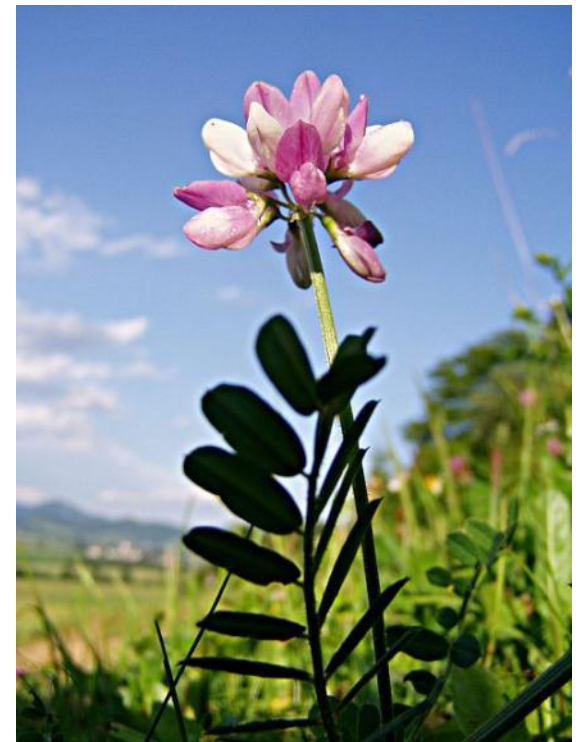
- Előfordulás: takarmányban szennyező növények vagy legeltetés/kihajtás
- Sertések mérgezése a legelőn nem gyakori, mert:
  1. az extenzív vagy legeltetési tartás (mangalica, háztáji) során többnyire elkerüli az állat a mérgező növényeket
  2. a sertés könnyen hány, így sok esetben a mérég egy része kiürül

Fontosabb mérgező növények

Tarka koronafürt

Coronilla varia

- közönséges
- koronillin nevű glikozida főleg az érett magokban
- 30-40%-ban koronafürtöt tartalmazó lucerna etetése után a sertések 40%-a elpusztult
- hányás, hasmenés, görcsök

Foltos bürök

Conium maculatum

- minden rész, főleg a mag, szénája is mérgező
- koniin nevű illékony alkaloida, konhidrin, metalkoniin, konicein
- 1-2 óra alatt felszívódik, alulról felfelé haladó bénulás, hólyagbénulás miatt egérvizelet-szagú istálló

III. Erdélyi Hallgatói Tábor, Zetelaka

Vadrepce

Sinapis arvensis

- közönséges, a mag mérgező
- szinalbin glikozida, mirozin enzim
- utóbbi hatására mustárolaj képződik, ami a szövetekben gyulladásokat és elhullást okozhat
- az abrakba keveredett magvak 4-5%-ban már megbetegítenek
Nehezyített légzés, remegés, 24 órán belül elhullás
Néhány nappal a vágás előtt 80%-ban szennyezett lucernával etetve besárgul a szalonna

Szőrös disznóparéj

Amaranthus retroflexus

- közönséges gyom, az egész növény mérgező
- KNO_3 tartalom, ami nitritté redukálódik
- süldőknél methaemoglobinaemia, pusztulás

Beléndek

Hyoscyamus niger

- közönséges
- minden rész mérgező, főleg a magok
- hioszciamin, szkopolamin
- erős pupillatágulat,
később hányás
(ezzel ki is ürül a méreg)

Ádáz

Aethusa cynapium

- kerti gyom, nyirkos talajok
- hatóanyaga nem ismert, de az egész növény tartalmazza
- nyúltvelőt izgatja
- nyálzás, hasmenés, remegés, szájjár, tonico-clonicus görcsök

Vérehulló fecskefű

Chelidonium majus

- humuszban gazdagabb talaj, erdei vágások, utak mentén
- mérgezőek a tejnedvet tartalmazó részek,
- szárítva a mérgező hatás csökken, a sertés a kitúrt gyökértörzstől betegszik meg
- herba 0,1-0,6%, a gyökér 0,6-1,2% alkaloid keveréket tartalmaz: kelidonin, szangvinarin
- hányás, kólika, izomgörcs

Boglárka fajok

Ranunculus spp.

- nedves rétek, kaszálók
- hatóanyag: ranunkulin glikozid, protoanemonin a növény minden részében, szárítva csökken a mérgező hatás
- minden állatfajt megbetegít, elhullás 1-2 órán belül
- szem-, orr- és garatnyálkahártyát irritáló gőzök, véres, gyakori vizeletgyengeség, görcsök, elhullás

Mocsári gólyahír

Caltha palustris

- nedves rétek, mocsarak, savanyú talajok, patakok mentén
- ranunkulin és helleborin glikozid
- minden fajra betegítő hatású, de a sertés leggyakrabban kitúrja a gyöktörzset és szívesen, megbetegedés nélkül fogyasztja
- minden része főként virágzáskor, szárítva sem veszíti el a hatását

Sisakvirág fajok

Aconitum spp.

- ősgyepék, erdőaljak
- akonitin alkaloid, gumókban 0,2-1,5%, levelekben 0,1-1,0%
- levelek és gumók mérgezőek, főként a szénát szennyezheti
- a mérgező hatást gyorsan kifejti
- A központi idegrendszeret támadja
- valamennyi állatfaj, elhullás 6-8 órán belül, letális adag 0,02-0,05 mg/ttkg tiszta készítmény

III. Erdélyi Hallgatói Tábor, Zetelaka

Fehér zászpa

Veratrum album

- láprétek, erdők széle, legelők
- 0,2-1,0% alka-loid tartalom főként protover-atrin és germerin
- minden része, szárítva és silózva is mérgező, a szilázst is tönkreteszi
- előbb izgató, majd bénító hatás, pupillaszűkület, kólika, nyálzás, görcsök, súlyos esetben elhullás 1 napon belül

Photo: Dr. Gábor Turcsányi @ Dr. Irén Sillec

Őszi kikerics

Colchicum autumnale

- hegyi kaszálók
- kolchicin alkaloid,
- a mérgező hatás nyár elején a legnagyobb
- kapilláris mérreg, a gyomor és a bél nyálkahártyáján bővérűséget és gyulladást okoz, bűzös, nyálkás-véres hasmenés, bénulás, elhullás 1-3 napon belül, 1 mg kolchicin/ttkg a letális dózisa
- a növény minden része zölden és szárítva is mérgező

Tiszafa

Taxus baccata

- Bakonyban őshonos, egész ország
- taxin alkaloid, taxifillin ciánglikozid
- hányás, véres hasmenés, remegés, gyöngeség
- az elhullást okozó adag 75-80 kg friss levél, elhullás akár 1-2 óra után
- minden része erősen mérgező, kivéve a piros magköpeny

Kutyatej fajok

Euphorbia spp.

- száraz legelők, leromlott gyepek
- N-mentes euforbon lakton, euforbin savanhidrid a tejnedvben,
- szárítva is mérgező
- súlyos esetben elhullás 2-3 napon belül
- sertés ritkán fogyasztja,
- szájnnyálkahártya kaparó, égető érzése, tompultság, görcsök, sárgaság

Pokolvar libatop

Chenopodium hybridum

- közönséges gyom
- kenopodin alkaloida
- tompultság,
gyomor- és bélgyulladás,
haemolysis
- minden rész mérgező

Bükkönyfélék

Vicia spp.

- egész országban elterjedt
- hatóanyaga: vicianicin, főleg a magokban
- a magok nem mindig mérgezőek - ellentmondásos vélemények
- több hónap etetés után májelfajulást okoz

Nárcisz félek

Narcissus spp

- dísznövény, elvadulhat
- narcitin nevű alkaloida
- sertésnél a kiásott hagyma fogyasztása után kólika, felfúvódás, hasmenés, remegés, görcsök
- minden rész mérgező

Aranyeső

Laburnum anagyroides

- díszcserje, de sokszor elvadul
- citizin nevű alkaloida
- hányás, izomgyengeség, görcsök, bódulat
- minden része mérgező

Gyűszűvirág fajok

Digitalis spp.

- erdőaljak, dombvidéki legelők
- digitalis, digitoxin glikozida
- letális adag a friss levélből sertésnek 15-20 gramm
- émelygés, hányás, nehezített légzés, szív működés leállása, fulladás
- levél és mag mérgező, a száradt levélben a digitalis tartalom 1% is lehet, zölden és szárítva is mérgező hatású

Hunyorfajok

Helleborus spp.

- erdőszélek, erdőaljak
- helleborin glikozida
- zöld részek mérgezőek, szárítva is mérgező
- a kényszervágott állat húsa nem fogyasztható
- sertés, ha fogyasztja, többnyire kihányja

Cickafark

Achillea millefolium

- rétek, legelők, cserjés helyek
- betonicin alkaloid,
fényérzékenyítő illó olaj
0,1 -0,4% (oleum millefolii)
- nagy mennyisége fényérzékenyítő,
idegrendszeri és
emésztőszervi tünetek
- a növény minden része,
de elsősorban a hajtások

Takarmánynövényekből származó vegyületek (nemkívánatos anyagok előírásai)

- Hidrogén-cianid
- Gosszipol
- Mustárillóolaj
- Anyarozs
- Gyommagvak és termésk (szédítő vadóc, csattanó maszlag, len vadóc)
- Ricinus
- Crotalaria fajok
- ..

Köszönöm a figyelmet!